

PUNTS

PER RIBONTS

8

Curs de valencià inicial A2 de
la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat
d'Alacant

Fascicle 8. Els verbs *donar* i *pensar*

Jo **done**
Tu **dónes**
Ell o ella **dóna**
Nosaltres **donem**
Vosaltres **doneu**
Els o elles **donen**

Què pots fer amb el verb *donar*?

1 Pots dir que cedeixes una cosa a algú:

-Allí **donen** ventalls de cartó per a combatre la calor.

-Sempre **dónes** massa explicacions.

-Ma germana em **dóna** la roba que ja no li ve bé.

-Estic molt sensibilitzat. **Done** sang cada tres mesos.

-Àngel sempre **dóna** una rosa a la seua dona el dia de Sant Jordi.

Saps que *ventall* és l'instrument semicircular, normalment plegable, que ens serveix per a ventar-nos, és a dir, per a fer-nos aire a fi d'alleugerir la sensació de calor?

Ací tens un llistat de coses (materials o immaterials) que pots donar a algú:

un llibre, un còmic, un periòdic, una bicicleta, un llapis, un estoig, una rosa, un anell, una clau, un fullet, un joguet, una idea, una propina, una opinió, una explicació, ajuda, el condol, sang, diners, almoïna, òrgans, menjar, suport, un premi, un regal, les gràcies...

Exercici 1.

Completa les oracions següents amb la forma correcta del verb *donar* i amb la informació de les imatges. Ací tens un exemple:

Manel **dóna** pomes a Lluïsa.

a) Pere, ens _____ la _____ per a entrar en casa?

b) Els professors _____ els _____ als alumnes.

c) Jo sempre et _____ molts _____.

d) Nosaltres _____ molt _____ a les famílies sense recursos.

e) El meu cosí em _____ alguns _____ de quan ell era més petit.

T'has fixat que les formes verbals *dóna* i *dónes* duen accent? Este accent -anomenat accent diacrític- ens permet diferenciar-les en l'escriptura del substantiu *dona*, *dones* (persona de sexe femení, que es pronuncia amb o oberta). A més, com has vist en fascicles anteriors, també duen accent diacrític unes altres formes verbals: *sóc*, *és*, *són*, *té*, *véns* i *vénen*.

A continuació, pots vore unes altres paraules que també porten accent diacrític:
bé, *Déu*, *fóra*, *mà*, *mòlt-mòlta*, *món*, *nét-néta*, *ós-óssa*, *pèl*, *sí*, *sòl*, *tòs*.

Els correlats sense accent són:

be, *deu*, *fora*, *ma*, *molt-molta*, *mon*, *net-neta*, *os*, *pel*, *si*, *sol*, *tos*.

Saps que *sòl* i *sol* es pronuncien les dos amb o oberta? I que *nét* i *net* sonen les dos amb e tancada?

Fascicle 8. Els verbs *donar* i *pensar*

ORAL

Exercici 2.

Llig amb atenció el diàleg següent. Esforça't per pronunciar correctament les e i o obertes. De les paraules que no duen accent, tingues en compte que són obertes *be, deu, dona, os* i *sol*. I que són tancades *molt* i *pel*.

-**Déu** meu, estàs **bé, sol** de **ma** vida?

-**Sí, molt bé**, però per un **pèl**. Quan **vénen** un **ós** i una **óssa** cap a tu, fa **molta** por.

-**Si** ho veu **mon** pare, cau de **tòs!**

-No, **dona!** Només volien un **os** de **be** que hi havia per terra.

-Ja, ja... Que jo vull tindre **deu néts** i viatjar **pel món!**

Exercici 3.

Relaciona les imatges amb les paraules següents:

a) mà

1

10

2

b) món

c) ós

3

4

d) pèl

5

6

e) sol

f) be

7

8

g) Déu

h) os

9

10

i) deu

j) tos

11

12

k) néta (amb el iaio)

l) café mòlt

Exercici 4.

Repassem i ampliem vocabulari! Completa els buits amb les paraules del requadre:

muscles | colze | monyiques | ungles | melic | panxa | turmell | genolls

- Núria és molt presumida i sempre va amb les _____ pintades.
- Em vaig cremar els _____ en la platja i ara no puc dur al meu fill al be.
- Sempre porte polseres en les _____.
- A Manel li agrada molt la cervesa i sempre està empinant el _____.
- Em fa mal la _____ perquè he menjat massa llepolies.
- Arnau va entropessar i es va doblegar el peu. Ara té un esquinc al _____.
- Àngela és molt devota i sol resar de _____.
- Artur només sap pensar en si mateix, hauria de deixar de mirar-se tant el _____.

Saps que *empinar el colze* vol dir 'beure molt' i que *mirar-se el melic* significa 'centrar massa l'atenció en si mateix'?

Saps que la locució *dur* (o *anar*) *al be* s'usa per a indicar que una persona en du una altra (generalment, un xiquet) assentada sobre el coll i els muscles, com si transportara un *be* (és a dir, 'un corder')?

2 Pots expressar les sensacions que provoca algun fet:

-Els seus fills bessons els **donen** molts disgustos.

-El nét de Diana és molt mentider i li **dóna** molts maldecaps.

Saps que *bessons* és un adjectiu que, referit a *germans*, vol dir que són nascuts del mateix part? Flexiona així: *bessó, bessona, bessons, bessones*.

Saps que *maldecap*, escrit tot junt, significa 'preocupació' i que, en canvi, *mal de cap*, escrit separat, fa referència a la malaltia o a les molèsties que sents al cap?

T'has fixat que el verb *donar* sempre necessita indicar el receptor de l'acció? Eixe complement s'anomena indirecte, quasi sempre és una persona i va introduït per la preposició *a*. El podem substituir pels pronoms *em, et, li* (singular) i *ens, vos, els* (plural).

Exercici 5.

Completa els buits amb els pronoms correctes (*em, et, li, ens, vos, els*):

- A mi no _____ dones tanta faena.
- A les mestres _____ donen molts regals cada final de curs.
- A nosaltres no _____ doneu res?
- A vosaltres _____ van donar un premi.
- A tu _____ donem el tros més gran del pastís, que estàs creixent!
- A Maria _____ han donat una bona notícia.

Saps que els pronoms *em* i *et* s'apostrofen si el verb comença per vocal? *M'has donat el llibre equivocat. T'envie de nou la sol·licitud.* En canvi, *li, ens, vos* i *els* són quasi sempre invariables.

Què pots fer amb el verb pensar?

Jo **pense**
Tu **penses**
Ell o ella **pensa**
Nosaltres **pensem**
Vosaltres **penseu**
Els o elles **pensen**

1 Pots expressar propòsits:

-**Pensem** eixir a partir de les 12.

-Ella **pensa** visitar la seua àvia demà.

-El candidat **pensa** reclamar la nota de l'examen.

-Nosaltres **pensem** tornar en taxi esta nit.

Com veus, amb este valor construïm el verb *pensar* seguit d'un altre verb en infinitiu.

Exercici 6.

Completa estes frases amb l'infinitiu adequat dels que t'ofereix en el quadre:

batejar | col·laborar | penedir-me | recuperar | sol·licitar | substituir

- T'assegure que no pense _____ d'esta decisió.
- Pere, penses _____ amb nosaltres per a fer el treball? O no faràs res?
- El president del club pensa _____ l'entrenador si perd el pròxim partit.
- Nosaltres pensem _____ fins a l'últim cèntim que destinem a este negoci.
- Els meus cunyats pensen _____ un préstec en eixa entitat bancària.
- Amics, penseu _____ el vostre fill pel ritu cristià?

Saps que *préstec* significa 'concessió d'uns diners a canvi de tornar-los en uns terminis i en unes condicions preestablides'? També es pot dir *crèdit*.

Saps que *penedir-se* vol dir 'sentir pena per alguna cosa que s'ha fet'? En castellà es diu *arrepentirse*.

Exercici 7.

ORAL

Conta'ns: què penses fer hui? I demà? I quan tingues vacances?
Exemple: *Hui pense aprendre molt amb el fascicle de Punt per punt.*

2 Pots concebre intel·lectualment:

-Sempre **pensa** coses roïnes.

-Em sorprén que **penses** amb tanta claredat.

T'has fixat que *roïnes* va amb dièresi? En canvi, la forma en masculí singular, *roïn*, va amb accent. Posem accent si ens ho permeten les regles d'accentuació. Quan no, posem dièresi. Mira:

- *Roïn*, però *roïns*, *roïna*, *roïnes*.
- *Païs*, però *països*.
- *Suís*, però *suïssos*, *suïssa*, *suïsses*.
- *Veí*, però *veïns*, *veïna*, *veïnes*.

Per això en valencià *Raül* s'escriu amb dièresi, com també *baül*, *taüt*, *diürn* o *blaüra*.

Repasa les regles d'accentuació que han aparegut en els fascicles 3 i 4.

Exercici 8.

D'acord amb esta explicació, posa dièresi en les paraules que en necessiten:

Lluisa és la meua veïna. Els seus pares són suïssos però ella és valenciana i cuina de meravella els productes de la terra i d'altres països. Ningú no podria dir mai que fa una paella roïna! Raul és el seu marit i és un mestre fent truita de creïlles en el bar on treballa ara. Abans feia el torn diürn en una fàbrica de cotxes, però van voler expandir el negoci a Ucraïna i ara estan en la ruïna.

Donar i *pensar* són verbs de la primera conjugació (acaben en *-ar*). Tots els verbs d'esta conjugació, excepte *estar* i *anar*, són regulars, és a dir, segueixen el mateix mètode de conjugació. Mira com fan el present d'indicatiu:

	Tornar	Arribar	Cantar	Jugar	Caçar	Tancar	Pujar
Jo	<i>torne</i>	<i>arribe</i>	<i>cante</i>	<i>jugue</i>	<i>cace</i>	<i>tanque</i>	<i>puge</i>
Tu	<i>tornes</i>	<i>arribes</i>	<i>cantes</i>	<i>jagues</i>	<i>caces</i>	<i>tanques</i>	<i>puges</i>
Ell o ella	<i>torna</i>	<i>arriba</i>	<i>canta</i>	<i>juga</i>	<i>caça</i>	<i>tanca</i>	<i>puja</i>
Nosaltres	<i>tornem</i>	<i>arribem</i>	<i>cantem</i>	<i>juguem</i>	<i>cacem</i>	<i>tanquem</i>	<i>pugem</i>
Vosaltres	<i>torneu</i>	<i>arribeu</i>	<i>canteu</i>	<i>jugueu</i>	<i>caceu</i>	<i>tanqueu</i>	<i>pugeu</i>
Els o elles	<i>tornen</i>	<i>arriben</i>	<i>canten</i>	<i>juguen</i>	<i>cacen</i>	<i>tanquen</i>	<i>pugen</i>

Saps que només hi ha uns lleugers canvis ortogràfics si després ve una e, com també ocorre en castellà (*No pagues tú, que hoy pago yo*)? És el cas de *jugar*, *caçar*, *tancar* o *pujar*, que fan, per exemple, *jugue*, *cace*, *tanque* i *puge*.

Per a fer el present de subjuntiu, només has de canviar la 3a persona, perquè les altres formes són idèntiques a les del present d'indicatiu: *torne*, *tornes*, *torne*, *tornem*, *torneu*, *tornen* / *jugue*, *jagues*, *jugue*, *juguem*, *jugueu*, *juguem*. Exemples: *Ens cau molt bé el teu amic, volem que **torne** ben prompte. Em sorprén que la xiqueta sempre **jugue** amb els mateixos joguets.*

Exercici 9.

Usa la teua intuïció (i, si cal, el diccionari: www.avl.gva.es/dnv) i substitueix els verbs en negreta pels verbs de la graella anterior que tinguen un significat semblant:

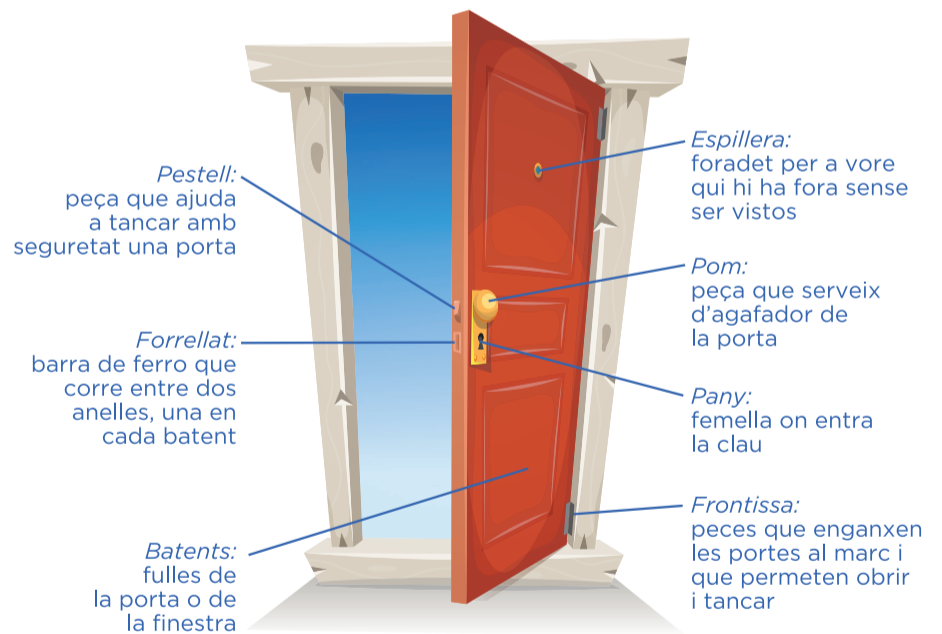
- Jo mai **aplegue** a temps.
- La solista **entona** molt bé.
- El gat **captura** el ratolí.
- Els pares **regressen** demà.
- El xiquet **s'entreté** sol.
- Nosaltres **escalem** muntanyes.

Exercici 10.

Completa els buits amb la forma verbal correcta del present dels verbs que hi ha entre parèntesi:

- Encara que tenim ascensor, jo sempre _____ (PUJAR) per les escales.
- Quan _____ (TORNAR) de treballar estic molt cansat.
- No podeu crear un grup de música perquè _____ (CANTAR) molt malament.
- Els sempre que van al camp _____ (CAÇAR) llebres.
- Estic fart de tu! Sempre _____ (ARRIBAR) tard!
- Vicent sempre _____ (TANCAR) la porta amb clau i forrellat.
- Els meus fills _____ (JUGAR) molt bé als escacs.

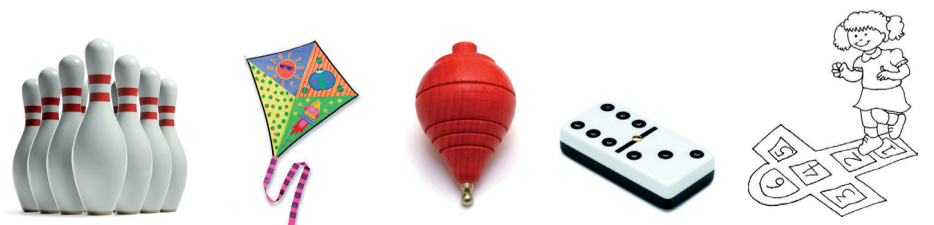
Saps quins són els components d'una porta?

Saps que els escacs són un joc de taula per a dos contrincants, que es practica en un tauler amb 64 quadres negres i blancs, sobre el qual cada jugador pot moure setze figures: un rei, una dama, dos torres, dos alfils, dos cavalls i huit peons?

Ací t'ofereix un llistat amb diversos jocs (tradicionals i de taula):

parxís, conillets a amagar, sambori, dòmino, gallineta cega, joc de bitles, trompa, joc del mocador, naips o joc de cartes, pedra paper tisores, patinet, saltar a la corda, trencaclosques, volar el catxirulo...

3 Pots dir la teua opinió:

- Pensem** que és una pel·lícula divertida.
- Pense** que Laia i Paula són molt amables.

Com pots veure, en este sentit, *pensar* funciona molt paregut a *voler* (és a dir, seguit de la conjunció *que*), però amb la diferència que *pensar* presenta el verb posterior en indicatiu (perquè fa una afirmació que existeix en la realitat), mentre que *voler* usa el subjuntiu (perquè expressa un desig que encara no existeix).

- Volem** que siga una pel·lícula divertida.
- Vull** que Laia i Paula siguen molt amables.

Repassa l'explicació sobre el verb *voler* que apareix en l'apartat 6 del fascicle 6.

Fixa't ara en esta frase feta: *-Pensava que l'ase volava.*

Esta locució parteix d'este valor del verb *pensar* i s'usa col·loquialment per a justificar alguna cosa que no s'ha fet bé, per a excusar-se. En esta ocasió, el verb està en imperfet, un temps del passat. A diferència del castellà, l'imperfet dels verbs de la primera conjugació es fa amb *v*:

	Tornar	Arribar	Cantar	Jugar	Caçar	Tancar	Pujar
Jo	tornava	arribava	cantava	jugava	caçava	tancava	pujava
Tu	tornaves	arribaves	cantaves	jugaves	caçaves	tancaves	pujaves
Ell o ella	tornava	arribava	cantava	jugava	caçava	tancava	pujava
Nosaltres	tornàvem	arribàvem	cantàvem	jugàvem	caçàvem	tancàvem	pujàvem
Vosaltres	tornàveu	arribàveu	cantàveu	jugàveu	caçàveu	tancàveu	pujàveu
Els o elles	tornaven	arribaven	cantaven	jugaven	caçaven	tancaven	pujaven

Exercici 11.

Transforma estes frases usant el verb *pensar* en passat. Fixa't que també has de canviar el verb següent! Mira l'exemple:

Vicent sempre arriba tard. ► Jo **pensava** que Vicent sempre **arribava** tard.

- a) Clara tanca les portes massa fort.
Nosaltres _____
- b) Els xiquets juguen massa hores al dia.
Tu _____
- c) Les infermeres tornen a treballar dimecres.
Vosaltres _____
- d) Noèlia canta molt desafinada.
El jurat _____
- e) Joaquim puja les escales amb dificultat.
Els _____

Saps que el contrari de *tard* és *enjorn* (en castellà, *temprano*)? Així, mentre que *tard* significa 'després del moment oportú', *enjorn* vol dir 'a una hora més primerenca de la normal'. D'altra banda, *prompte* replega el sentit de *enjorn* i, a més, també significa 'd'ací a poc temps'. Mira els exemples: *Si vols matinar demà per a no arribar tard, gita't enjorn.* / *La pel·lícula està a punt d'acabar, prompte sabrem qui és l'assassí.*

4 Pots expressar que tens alguna persona o algun fet present en la memòria:

Quan l'usem en este sentit, el construïm amb la preposició *en*.

- Ramon **pensa** molt en aquell estiu que va passar a Gandia.
- Pense** constantment en ella.
- Glòria sempre **pensa** en els més necessitats.

Exercici 12.

Completa amb les paraules del requadre:

al·licient, conseqüències, freqüència, gimnàs, idònia, moralitat, parcel·la, pel·lícula

- a) Per favor, pensa en les _____ d'eixa decisió.
- b) Si no penses en els teus amics, ells tampoc tindran cap _____ per a pensar en tu.
- c) Estic pensant en la _____ de camp que hem vist: crec que és _____.
- d) No puc deixar de pensar en la _____ que vam veure al cinema i en la _____ que transmet.
- e) Pensem en els clients que vénen al _____ amb una _____ setmanal.

Saps que que la *u* de *conseqüències* i de *freqüència* du dièresi? Posem dièresi per a indicar que la *u* sona quan va darrere de *g* o *q* i davant de *e* o *i*: *pingüi, qüestió, llengües, aqüeducte, lingüística, delinqüent...*

Solucions:

Exercici 1

- a) dónes, clau / b) donen, llibres / c) done, diners
- d) donem, menjar / e) dóna, joguets

Exercici 3

- a3, b4, c6, d11, e2, f9, g8, h12, i1, j5, k10, l7

Exercici 4

- a) uncles, b) muscles, c) monyiques, d) colze,
- e) panxa, f) turmell, g) genolls, h) melic

Exercici 5

- a) em, b) els, c) ens, d) vos, e) et, f) li

Exercici 6

- a) penedir-me, b) col·laborar, c) substituir,
- d) recuperar, e) sol·licitar, f) batejar

Exercici 8

- Lluïsa / veïna / suïssos / països / roïna / Raül /
- creïlles / diürn / Ucraïna / ruïna.

Exercici 9

- a) arribe, b) canta, c) caça, d) tornen, e) juga,
- f) pugem

Exercici 10

- a) puge, b) torne, c) canteu, d) cacen, e) arribes,
- f) tanca, g) juguen

Exercici 11

- a) Nosaltres pensàvem que Clara tancava les portes massa fort, b) Tu pensaves que els xiquets jugaven massa hores al dia, c) Vosaltres pensàveu que les infermeres tornaven a treballar dimecres, d) El jurat pensava que Noèlia cantava molt desafinada, e) Ells pensaven que Joaquim pujava les escales amb dificultat

Exercici 12

- a) conseqüències, b) al·licient, c) parcel·la, idònia,
- d) pel·lícula, moralitat, e) gimnàs, freqüència

Agenda cultural

12 de novembre 18.00 h s.ua.es/11tZ
Seu Ciutat d'Alacant
Cinema i tallers d'animació - *Els Minions*

12 de novembre 22.30 h goo.gl/YzfKCF
Teatre Arniches
XXIV Mostra de Teatre Contemporani - *Iceberg*

15 de novembre 19.00 h goo.gl/xRjiLG
Centre Cultural Mario Silvestre d'Alcoi
Cinema - *Déu meu, però què t'hem fet?*

Dimarts 10.00 h i dimecres 17.00 h goo.gl/sufsSf
Seu Ciutat d'Alacant
Practica el teu valencià en les sessions de conversa de l'IEC

UAenvalencia

culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Maria Josep Domènech Sempere

Maquetació: Jesús Àngel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*